

CECILIJA OBLONŠEK

Anscar Chupungco, velik zagovornik inkulturacije bogoslužja

9. januarja 2013 je zaradi srčnega infarkta umrl Anscar Chupungco, benediktinski menih, liturgik in teolog ter najnovejši papeški nagrajenec. Konec januarja naj bi namreč od papeža Benedikta XVI. prejel nagrado *Pro Ecclesia et Pontifice* za desetletja zvestega dela v Cerkvi.

José Herminio Javier Chupungco se je rodil 10. novembra 1939 v Cainti, Rizal. Ime Anscar je prevzel, ko je leta 1958 postal menih samostana Naše Gospe Montserrat-ske v Manili. Opravil je licenciat iz filozofije in teologije na Univerzi sv. Tomaža v Manili in bil leta 1965 posvečen v duhovnika. Doktoriral je na Pontificium Athenaeum Anselmianum, Facultas Sacrae Liturgiae v Rimu; tam je kasneje predaval zgodovino liturgije in liturgične inkulturacije in bil predsednik Papeškega liturgičnega inštituta. Deloval je v filipinski Škofovski liturgični komisiji, bil je direktor Liturgičnega inštituta Pavla VI. v mestu Malaybalay na Filipinih in tajnik Azijskega liturgičnega foruma. Prav tako je deloval kot svetovalec vatikanske Kongregacije za bogoslužje in disciplino zakramentov, deset let je bil član posvetovalnega komiteja ICEL (mednarodna komisija, sestavljena iz članov škofovskih konferenc angleško govorečih dežel, z namenom priprave angleških prevodov

liturgičnih knjig) in predsednik podkomiteja ICEL za prevode in revizije.

Kot eden vodilnih strokovnjakov na področju liturgije je Chupungco deloval širom po svetu. Znan je bil po vključevanju lokalnih običajev in tradicij v katoliško bogoslužje in na temo inkulturacije veliko objavljaj (knjige *Liturgical inculturation*; *Liturgies of the future*; *Cultural Adaptation of the Liturgy*; *Worship: Progress and Tradition*; ...). Pripravil je tudi priročnik liturgičnih študij (*Handbook for Liturgical Studies*), ki velja za enega temeljnih učbenikov liturgike po vsem svetu. Med drugimi nagradami in priznanji za svoje delo je nazadnje v letu 2011 prejel McManusovo nagrado, ki jo od leta 1995 vsako leto podeli FDCL (Federation of diocesan liturgical commissions, ki predstavlja rimokatoliške liturgične komisije celotnih Združenih držav in spodbuja liturgični apostolat) nekomu, ki je prispeval k liturgični prenovi v ZDA. Ob tej priložnosti je imel precej odmeven in za nekatere sporen govor – kot jasen zagovornik

koncilske preнове in kritik tradicionalističnih gibanj je bil namreč pogosto tarča kritik in očitanj nekaterih duhovnikov (npr. kritika na slavnem blogu ameriškega duhovnika Johna Zuhlsdorfa¹), sicer pa med verniki, zlasti med Filipinci, priljubljen menih in učitelj. Prilagam nekaj izsekov Chupungcovega govora na podelitvi McManusove nagrade:²

"Prestijzna McManusova nagrada, ki sem jo nocoj prejel, krona tri desetletja mojega dela na področju liturgične inkulturacije. Sprejemam jo s hvaležnostjo in jo z veseljem delim s tisočimi na zemeljski obli, ki so pripomogli k napredku inkulturacije, kakor jo je predvidel drugi vatikanski cerkveni zbor. [...] Ko sem prebral imena drugih oseb, ki jim je Federacija podelila najvišjo čast, sem bil šokiran – benediktinski menih, ki živi v gorah na otoku Mindanao v daljnih Filipinih, se je naenkrat znašel v odlični družbi.

Monsinor Burton mi je dal vedeti, da nagrada pomeni predvsem priznanje mojega "študija liturgije Cerkve, zlasti odnosa med kulturo in liturgijo". Po vseh letih, kar imam opravka s to občutljivo temo, se še vedno sprašujem, kakšno tehtnost ima za pokoncilsko Cerkev. Ali poživlja vero, vžiga ljubezen, utrjuje upanje? Zavedam se, da so takšna razglabljanja o inkulturaciji v nekaterih cerkvenih četrtih postala nična in nekoristna, zato ti iščejo 'reformo reforme'.

Temni oblaki se zlovesče tvorijo nad rimokatoliškim horizontom. Naglo in odločno se pomikajo direktno proti soncu, ki žareče gori na nebu. Proti njemu mečejo svoje temačne sence, da bi ga prikrili pogledu. Postaja mračno. Tako bi opisal razmere liturgične reforme petdeset let po Drugem vatikanskem cerkvenem zboru. Reforma je postavljena pred težek problem, ki se imenuje 'reforma reforme'. Prinaša cilje, ki lahko imajo obžalovanja vreden vpliv na liturgične pridobitve koncila. Cilj je poskušati obnoviti odpravljene liturgične prakse in liturgično opremo, včasih tudi na račun dejavnega sodelovanja. Zagovorniki gibanja ga imenujejo "hermenevtika stalnosti" s tradicijo bogočastja Cerkve. Kot tradicijo

razumejo tridentinske obrede, ki jih je rimska Cerkev prizadevno varovala štiristo let. Moje ime za to gibanje je "romantični historicizem". Reže vezi med liturgijo in kulturo.

Ali se je liturgična reforma koncila izneverila Cerkvi, tako da je sedaj potrebna nova reforma? Kaj bi bilo primerno merilo za koristnost in tehtnost koncilske reforme? Moj odgovor je: sprejetost s strani lokalnih Cerkva. Govorim o sprejetosti, ki je celostna, zlasti med razvijajočimi se narodi in celinami. V četrto stoletje je pokoncilska reforma poglajala globoke korenine v Aziji, Afriki, Latinski Ameriki in Oceaniji. Tam sem v razponu tridesetih let iz prve roke doživljal podrhtavajoča, a pobožna liturgična slavlja. Oktobra 1984 smo na Konvenciji narodnih liturgičnih komisij, ki jo je organizirala Kongregacija za bogoslužje, brali prepričljiva pričevanja o uspehu reforme po vsem svetu.

Drznem si reči, da je ocena pokoncilske reforme preveč kratkovidna, da bi jo lahko v celoti videli iz spektra nekaterih tradicionalnih Cerkva. Zaželeno bi bilo, da bi si kritiki liturgične reforme vzeli čas in se potrudili izkusiti globalno Cerkev, zlasti izven severne hemisfere, in se tako zavedli, da je Cerkev resnično katoliška in sprejema raznolikost odobrenih oblik obhajanja liturgije. Kultura vendar ima nekaj besede pri raznolikostih v liturgičnih obredih. Samo v Aziji se način obhajanja liturgije razlikuje glede na religiozno kulturo ljudi. Katoliškim vernikom v Indiji in na Tajskem je blizu kontemplativno okolje javnega bogočastja, medtem ko otočani Filipinov cenijo praznične pesmi, gibe in simbole.

Predlagam, da za vrednotenje prednosti pokoncilske reforme kot glavnega kriterija ne postavimo vprašanja, ali reformirana liturgija je ali ni v nepretiranosti s srednjeveško tradicijo, utelešeno v tridentinskih obredih. Predmet spora glede liturgične tradicije je polemično vprašanje, ki spregleda zgodovino liturgije, pogosto podvržene prilagoditvam v besednem ter obrednem izražanju. Pravo vprašanje je, ali je pokoncilska reforma

pospešila veliko željo Cerkve "vse vernike privesti k tistemu polnemu, zavestnemu in dejavnemu sodelovanju pri bogoslužnih opravilih" (SC 14) in ali omogoča srečati Kristusa skozi *ritus et preces* (obrede in molitve) liturgije drugega vatikanskega cerkvenega zbora. Trditi, da je edino učinkovito sredstvo za vernike po svetu, ki želijo vstopiti v Kristusovo skrivnost, tridentinska liturgija, bi bilo elitistično. Ozkogledno bi bilo upoštevati kulturo srednjeveške liturgije kot trajno kulturo univerzalne Cerkve.

Sedaj, ko je bila tridentinska liturgija uradno razglašena za "izredno obliko" katoliškega bogoslužja, bi morali obe obliki ostati jasno ločeni ena od druge. Kombinacija elementov, izhajajočih iz obeh oblik, bo ustvarila hibridno liturgijo, ki bo gotovo povzročila zmedo med verniki. Obe obliki naj bi sobivali in dajali vsakemu verniku pravico odločiti se, katera liturgična oblika uatreza njegovim religioznim potrebam. Iz tega razloga je papež Benedikt XVI. modro in preudarno dovolil škofom posamezne škofije ustanoviti personalno župnijo, kjer se lahko uporabi tridentinske obrede. Tako ne vidim več tehtnega razloga 'reformirati reformirano liturgijo drugega vatikanskega cerkvenega zbora' po kriterijih Tridenta. Misalu iz leta 1970 in katolikom po vsem svetu, ki si ga lastijo, dolgujemo spoštovanje. Z eno besedo, pustimo reformirano liturgijo drugega vatikanskega cerkvenega zbora na miru in raje vztrajajmo na tem, kako čim bolj ponotranjiti njena slavlja.

V osmem stoletju se je čista ali klasična rimska liturgija selila v Nemčijo. Tam se je stapljala z lokalnimi franko-germanskimi liturgijami, znanimi po drami, alegorijah, simbolih in pobožnosti. Rezultat je bila hibridna rimsko-nemška liturgija, ki so jo nemški papeži (Klement II., Damask II., Leon

IX., Viktor II. in Štefan IX.) vpeljali v Rim v 10. stoletju in je hitro zatemnila klasično liturgijo. Leta 1072 je bil za papeža izbran benediktinski menih. Po rodu Rimljan, papež Gregor VII., ni zgubljal časa in je obnovil obred, ki ga je imenoval *Ordo Romanus* ali tradicionalno liturgijo, ki je obstajala v mestu Rim, 'preden so Nemci prevzeli vodstvo'. Vendar je njegov trud odstraniti nemške prirastke imel malo uspeha. Reforma drugega vatikanskega cerkvenega zbora je po drugi strani bliže cilju.

Naj bo Gospod čaščen v vseh stvareh."

V zborniku esejev, posvečenih Chupungcovi šestdesetletnici, je njegov sobrat Filipinec objavil kratek opis Chupungcovega osebnega življenja in delovanja. Pravi, da je Anscar poleg vsega študijskega dela vselej našel čas za branje romanov; na potovanjih je bral knjige, ob vrnitvi domov pa jih je dal komu, ki jih je znal ceniti. Poleg romanov je rad bral tudi humoristična dela. Sobrat pravi: "Vselej sem se veselil njegove vrnitve domov, ker sem vedel, da bo pripovedoval nove šale. Njegove šale so bile vselej smešne in še boljše, liturgične." (Pérez 2000, 148.)³ Življenje tega velikega moža je bilo torej res popolnoma prežeto z njegovo priljubljeno raziskovalno temo liturgične inkulturacije. Njegovo navdušenje zanj je segalo vse do Slovenije, saj je kot profesor predaval slovenskim liturgikom, ki so študirali na Pontificium Athenaeum Anselmianum v Rimu. Naj se veseli v nebeškem Jeruzalemu in kot častitljivi član nebeške Cerkve bdi nad pravo smerjo inkulturacije bogoslužja v naši Cerkvi.

1. <http://wdtprs.com/blog/2010/10/anscar-chupungco-wrong-about-relics/#comment-229042>.
2. Vir: <http://www.fdcl.org/McManusAward/2011Chupngco.htm>; pridobljeno 11. 2. 2013.
3. Pérez, Bernardo Ma. 2000. Anscar – monk extraordinary. V: *Liturgy for the new millennium*, ur. Mark R. Francis et al. Minnesota: The liturgical press Collegeville, 143–148.